

CÔNG TÁC BẢO TỒN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ VĂN HÓA DÒNG HỌ KHU VỰC DIÊN KHÁNH, TỈNH KHÁNH HÒA

TRẦN TRỌNG ĐẠO
Trường Đại học Nha Trang

Nhận bài ngày 05/4/2026. Sửa chữa xong 14/5/2026. Duyệt đăng 09/6/2026.

Abstract

Dien Khanh is a region with a long-standing historical and cultural heritage, where more than 200 lineages have been established and developed through successive waves of migration and settlement by various Vietnamese population groups. Over more than 370 years of formation and development, these lineages have contributed to the creation and preservation of numerous valuable cultural traditions and practices. However, under the impacts of urbanization, globalization, and ongoing social transformation, the preservation of lineage culture in Dien Khanh is facing considerable challenges. In response to this situation, the study proposes a range of measures to preserve and promote the values of lineage culture, including strengthening traditional education, applying digital technologies, replicating successful models and effective practices, enhancing governmental support, and integrating cultural heritage preservation with tourism development.

Keywords: Lineage culture, cultural preservation, promoting of cultural values, digital transformation, Dien Khanh, Khanh Hoa province.

1. Đặt vấn đề

Khu vực Diên Khánh, gồm 6 xã: Diên Khánh, Diên Lạc, Diên Điền, Diên Lâm, Diên Thọ, Suối Hiệp, được sắp xếp từ các đơn vị hành chính của huyện Diên Khánh nằm ở phía Tây tỉnh Khánh Hòa, nơi có nhiều di tích và thắng cảnh nổi tiếng, cộng đồng dân cư có truyền thống yêu nước và cách mạng (Ủy ban Thường vụ Quốc hội, 2025).

Từ giữa thế kỷ 17 đến nay, các đợt di dân của người Việt ở Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định và các địa phương khác đến định cư tại Diên Khánh đã góp phần hình thành, phát triển hơn 200 dòng họ nơi đây. Tiến trình lịch sử hình thành và các yếu tố văn hóa đa dạng, nhiều vùng miền hội tụ đã vun đắp nên truyền thống tốt đẹp của các dòng họ ở Diên Khánh với những giá trị tiêu biểu, như: Truyền thống dòng họ (truyền thống trung hiếu; truyền thống dân chủ, đoàn kết, nhân nghĩa, tương thân tương ái; truyền thống hiếu học); quy ước dòng họ; phong tục thờ cúng tổ tiên; cơ sở thờ tự, mồ mả, gia phả, các di vật quý của dòng họ (Trần Trọng Đạo, 2024).

Thực tế cho thấy, trong những năm qua, nhiều dòng họ ở Diên Khánh đã chú trọng công tác bảo tồn, phát huy các giá trị truyền thống thông qua việc: Tu bổ, tôn tạo từ đường, nhà thờ họ; sưu tầm và lưu giữ gia phả, sắc phong, văn tự cổ; duy trì các lễ giỗ tổ, họp mặt con cháu hằng năm; thành lập quỹ khuyến học, khuyến tài trong dòng họ; giáo dục truyền thống đạo đức, lòng hiếu kính tổ tiên cho thế hệ trẻ... Tuy nhiên, công tác bảo tồn còn một số khó khăn, hạn chế, như: Nhiều tư liệu, gia phả, hiện vật có giá trị chưa được số hóa, dễ hư hỏng theo thời gian; một số nhà từ đường, nhà thờ họ xuống cấp nhưng nguồn kinh phí tu sửa còn hạn chế; hoạt động nghiên cứu, giới thiệu văn hóa dòng họ chưa được thực hiện thường xuyên; sự phối hợp giữa các dòng họ với chính quyền địa phương còn chưa đồng bộ. Thực tiễn này đặt ra yêu cầu cần đẩy mạnh công tác bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa dòng họ với các giải pháp cụ thể, đồng bộ.

2. Nội dung nghiên cứu

Email: trongdao@ntu.edu.vn

Để bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa dòng họ khu vực Diên Khánh, góp phần xây dựng nông thôn mới tại địa phương và thực hiện thắng lợi Nghị quyết số 09-NQ/TW, ngày 28/01/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng, phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, trong đó “Diên Khánh là đô thị sinh thái, văn hóa truyền thống” (Ban Chấp hành Trung ương, 2022), thời gian tới cần thực hiện tốt một số công tác sau:

2.1. Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa dòng họ

2.1.1. Bảo tồn và phát huy giá trị truyền thống dòng họ

Giá trị truyền thống dòng họ phản ánh những phẩm chất tốt đẹp được hình thành và bồi đắp trong cộng đồng cư dân Diên Khánh qua nhiều thế hệ. Về cơ bản, dù trải qua nhiều biến thiên của lịch sử nhưng đến nay, các dòng họ vẫn giữ được tính tổ chức bền chặt, nề nếp gia phong, có nhiều đóng góp vào tiến trình phát triển của địa phương; củng cố, phát huy hệ giá trị văn hóa dân tộc, hệ giá trị gia đình và chuẩn mực con người Việt Nam trong thời kỳ mới. Truyền thống trung hiếu; truyền thống dân chủ, đoàn kết, nhân nghĩa, tương thân tương ái; truyền thống hiếu học là những giá trị văn hóa tiêu biểu của các dòng họ trên địa bàn Diên Khánh cần được bảo tồn và phát huy.

Mỗi cá nhân, gia đình, dòng họ cần duy trì nếp sống văn hóa lành mạnh để các thành viên tìm thấy sự ấm áp, an toàn và yêu thương, tự hào về nguồn gốc và danh dự gia đình, dòng họ; giúp dòng họ trở thành “đòn bẩy” để mỗi thành viên thêm tự tin, nâng cao bản lĩnh để đối mặt, vượt qua khó khăn trong học tập, lao động và cuộc sống.

Thực tiễn ở nhiều dòng họ cho thấy các mô hình “Gia đình học tập”, “Dòng họ học tập” có vai trò quan trọng trong việc duy trì truyền thống hiếu học và nâng cao chất lượng nguồn nhân lực của địa phương. Việc phát triển các mô hình này kết hợp với quỹ khuyến học, khuyến tài có thể góp phần tạo động lực học tập cho thế hệ trẻ và thúc đẩy xây dựng xã hội học tập ở cơ sở, xây dựng nông thôn mới và đô thị văn minh bằng tri thức - đây là nền tảng quan trọng cho sự phát triển bền vững.

2.1.2. Bảo tồn, phát huy giá trị về xây dựng và kết nối cộng đồng

Văn hóa dòng họ ở Diên Khánh trải qua hàng trăm năm hình thành và phát triển, là “sợi dây” kết nối trong dòng tộc và góp phần xây dựng các thiết chế văn hóa làng xã, tạo dựng cộng đồng dân cư với những truyền thống tốt đẹp. Vì vậy, cần được kế thừa, phát triển trong giai đoạn mới, với những hình thức phù hợp, như: Xây dựng thôn, tổ dân phố, xã văn hóa gắn với xây dựng “Dòng họ văn hóa”; xây dựng thôn, tổ dân phố tự quản gắn với “Dòng họ tự quản” và phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh.

2.1.3. Bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể theo hướng bền vững, chú trọng phát triển tài nguyên văn hóa, lịch sử

Phong tục thờ cúng tổ tiên, cơ sở thờ tự, mồ mả, gia phả, di vật quý, quy ước dòng họ là những di sản quý lưu truyền từ tổ tiên, được các dòng họ gìn giữ, kế thừa và phát triển qua nhiều thế hệ. Để bảo tồn và phát huy các giá trị này cần xây dựng và thường xuyên rà soát, cập nhật quy ước dòng họ. Đồng thời, duy tu, bảo dưỡng, sửa chữa các cơ sở thờ tự để tổ chức tốt các hoạt động của dòng họ, qua đó bảo tồn giá trị văn hóa - kiến trúc. Cập nhật và xây dựng mới gia phả dòng họ với phương pháp hiện đại (ứng dụng công nghệ thông tin, truyền thông) để thuận lợi cho công tác cập nhật, bổ sung, giáo dục con cháu. Chuẩn hóa và số hóa toàn diện di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, ép nhựa, lưu trữ trên các nền tảng số các sắc phong, văn tự cổ... của dòng họ. Có thể nhân rộng mô hình các linh phách đường (nhà vãng sanh) để góp phần xây dựng môi trường văn hóa, giữ gìn cảnh quan môi trường, giữ gìn và phát huy những phong tục tốt đẹp của tổ tiên (Tỉnh ủy Khánh Hòa, 2022).

Giáo dục con cháu về đạo đức, học tập trong ngày giỗ họ của họ Phạm xã Diên Thọ

2.2. Tuyên truyền, giáo dục trong dòng họ và ngoài cộng đồng

2.2.1. Đa dạng hóa công tác tuyên truyền, giáo dục trong dòng họ

Tổ chức và duy trì các buổi họp họ định kỳ được xem là một hình thức sinh hoạt văn hóa có ý nghĩa trong củng cố mối quan hệ giữa các thành viên, đồng thời tạo điều kiện để truyền đạt tri thức lịch sử, gia phong và các giá trị truyền thống của dòng họ. Một số biện pháp có thể áp dụng để nâng cao hiệu quả tuyên truyền, giáo dục như: Chia sẻ hình ảnh, video clip về lịch sử dòng họ; kể các câu chuyện, bài học về đạo đức, sự nỗ lực, cố gắng vươn lên trong học tập, lao động và cuộc sống, những tấm gương người tốt, việc tốt, tấm gương người thành đạt, người có công với quê hương, đất nước, kinh nghiệm sống từ các bậc lão thành có uy tín cao, qua đó hướng dẫn thế hệ trẻ phong cách sống tốt và giữ gìn phẩm hạnh của dòng họ, đồng thời góp phần duy trì bản sắc riêng của dòng họ.

Mỗi dòng họ có thể xây dựng một trang thông tin trực tuyến như: Fanpage (facebook), group Zalo... những nền tảng mạng xã hội phổ biến hiện nay với tính tương tác cao. Việc ứng dụng các nền tảng số trong quản lý thông tin dòng họ có thể hỗ trợ lưu trữ lâu dài và đa dạng các loại tư liệu (thông tin về gia phả, di vật quý, hình ảnh, video clip về các hoạt động từ sinh nhật, mừng thọ, đám cưới, giỗ họ, chạp mộ...), tăng cường khả năng kết nối giữa các thành viên và tạo môi trường thuận lợi cho việc trao đổi thông tin trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay.

Tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao như: Bóng đá, bóng chuyền, cầu lông, cờ tướng, múa hát dân ca, trò chơi dân gian... trong dòng họ. Các hoạt động này có thể góp phần tăng cường vốn xã hội trong dòng họ thông qua việc mở rộng tương tác, củng cố tinh thần đoàn kết và nâng cao mức độ tham gia của các thành viên vào các hoạt động chung, xây dựng hình ảnh đẹp của dòng họ trong cộng đồng, xã hội.

2.2.2. Tuyên truyền, giáo dục có sự kết hợp với bên ngoài

Phối hợp giữa dòng họ với chính quyền địa phương trong tuyên truyền, giáo dục văn hóa dòng họ thông qua các phương tiện truyền thông của thôn, xã, như: Loa, đài phát thanh địa phương với các chương trình chuyên đề về lịch sử, truyền thống, mô hình hoạt động hiệu quả; góc phát thanh dòng họ với đại diện các dòng họ chia sẻ truyền thống, hoạt động, những việc làm tốt, câu chuyện hay về dòng họ.

Phối hợp với các tổ chức đoàn thể tại thôn, xã (Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Hội Nông dân) để tổ chức các buổi tọa đàm, các hoạt động văn hóa, thể thao. Sự phối hợp này giúp tạo điều kiện thuận lợi cho việc lan tỏa các giá trị văn hóa truyền thống, đồng thời nâng cao hiệu quả huy động nguồn lực cộng đồng cho các hoạt động văn hóa - xã hội.

Công tác tuyên truyền, giáo dục trong dòng họ và ngoài cộng đồng là một quá trình lâu dài, cần sự kiên trì, sáng tạo, phối hợp chặt chẽ của các dòng họ với chính quyền địa phương, các tổ chức đoàn thể và cộng đồng.

2.2.3. Gắn kết văn hóa với du lịch, thương mại và công nghệ, hình thành chuỗi giá trị

Với vị trí địa lý tiếp giáp khu vực Nha Trang và có nhiều di tích lịch sử, văn hóa giá trị, Diên Khánh có điều kiện thuận lợi để phát triển loại hình du lịch văn hóa, cộng đồng gắn với làng quê, làng nghề, du lịch canh nông ((Ban Chấp hành Trung ương, 2026). Để phát huy lợi thế này cần tạo sự gắn kết chặt chẽ giữa nhà nước (cơ quan quản lý nhà nước, quản lý văn hóa) với doanh nghiệp, các công ty lữ hành và dòng họ trong đầu tư bảo quản, tu bổ, phục hồi các di tích lịch sử - văn hóa có giá trị tiêu biểu, phục vụ giáo dục truyền thống và phát triển kinh tế - xã hội; gắn kết bảo tồn, phát huy di sản văn hóa với phát triển du lịch, thương mại (Ủy ban nhân dân tỉnh Khánh Hòa, 2022) thông qua việc xây dựng, tổ chức các chương trình tham quan, du lịch mang bản sắc văn hóa, giàu trải nghiệm, có chất lượng tốt, như: Tham quan nhà thờ họ, trải nghiệm các nghi lễ truyền thống, tham gia các hoạt động văn hóa, hát múa, làm đồ thủ công... của dòng họ.

Từ góc độ phát triển bền vững, du lịch văn hóa dòng họ có thể được xem là một phương thức khai thác giá trị di sản văn hóa phục vụ phát triển kinh tế địa phương. Nếu được tổ chức phù hợp, mô hình này vừa góp phần bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống, vừa tạo thêm sinh kế và đa dạng hóa sản phẩm du lịch của địa phương.

2.2.4. Đưa văn hóa dòng họ tham gia vào các sự kiện văn hóa của địa phương

Chính quyền có thể ban hành các quy định khuyến khích, tạo điều kiện cho các dòng họ tham gia các hoạt động văn hóa của địa phương. Trong các sự kiện văn hóa, lễ hội dân gian, hội chợ truyền thống, biểu diễn nghệ thuật, hoạt động thể dục thể thao... có thể chuẩn bị các gian hàng triển lãm về sản phẩm văn hóa, văn nghệ, ẩm thực của dòng họ, tổ chức trình diễn các nghi lễ truyền thống để người dân tham quan, trải nghiệm. Xây dựng các video clip ngắn, Infographic, bài viết giới thiệu về văn hóa dòng họ để việc truyền thông đạt hiệu quả cao.

Văn hóa dòng họ khi tham gia vào các sự kiện văn hóa của địa phương giúp việc tuyên truyền, quảng bá đặc trưng văn hóa của mỗi dòng họ hiệu quả hơn và tạo điều kiện để thế hệ trẻ và cộng đồng hiểu, trân trọng đối với các giá trị, di sản văn hóa truyền thống của dân tộc. Đồng thời, giúp các dòng họ thúc đẩy sự phát triển, tạo sự gắn kết trong nội bộ dòng họ và giữa các dòng họ, làm phong phú thêm đời sống tinh thần của nhân dân địa phương.

2.3. Phổ biến, nhân rộng các mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ

Hiện nay, nhiều dòng họ tại Diên Khánh đã xây dựng được một số mô hình hay, hoạt động hiệu quả trong nhiều lĩnh vực, như:

Lĩnh vực kinh tế với mô hình kinh tế tập thể, hỗ trợ sản xuất, tạo việc làm (tiêu biểu: Họ Hồ xã Suối Hiệp thành lập quỹ cho người trong dòng họ vay vốn, họ Thái xã Diên Khánh phát triển kinh tế, xây dựng và duy trì các cơ sở sản xuất, kinh doanh trên địa bàn, tạo việc làm cho người trong dòng họ và ngoài cộng đồng).

Lĩnh vực giáo dục với mô hình dòng họ học tập, thành lập quỹ khuyến học, khuyến tài, tổ chức các lớp học bồi dưỡng, trao học bổng cho con em trong dòng họ (tiêu biểu: Các họ Nguyễn, Lương, Huỳnh, Hồ, Lý, Võ, Ngô, Phan xã Diên Điền; họ Nguyễn, Phan, Đỗ, Huỳnh, Phạm, Đặng xã Diên Khánh; họ Nguyễn, Hồ, Đỗ xã Suối Hiệp; họ Phạm xã Diên Thọ; họ Nguyễn xã Diên Lạc...).

Lĩnh vực xã hội với mô hình dòng họ đoàn kết, tương trợ nhau, cùng tham gia các hoạt động từ thiện, hỗ trợ người khó khăn trong dòng họ và ngoài cộng đồng (tiêu biểu: Họ Đặng xã Diên Khánh, họ Phạm xã Diên Thọ; xã Diên Điền có họ Nguyễn xây dựng quỹ, tổ chức các hoạt động giúp đỡ các gia đình trong dòng tộc khi gặp hoạn nạn, khó khăn, với mức hỗ trợ 1 triệu đồng/suất, Tộc Bùi Đắc Vinh xây dựng quy ước về “Giúp đỡ thân nhân trong họ tộc khi gặp hoạn nạn khó khăn”...).

Lĩnh vực văn hóa với mô hình dòng họ bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống (tiêu biểu: Họ Huỳnh xã Diên Điền, họ Phạm xã Diên Thọ, họ Đỗ xã Diên Lạc, họ Đặng xã Diên Khánh).

Trong bối cảnh chuyển đổi kinh tế - xã hội và quá trình đô thị hóa diễn ra mạnh mẽ, việc nghiên cứu,

đánh giá và phổ biến các mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ có ý nghĩa quan trọng đối với công tác bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống trong điều kiện mới. Để công tác này đạt hiệu quả cao cần thực hiện tốt một số nội dung cơ bản sau:

- *Sử dụng hiệu quả công nghệ thông tin và truyền thông* để tạo các sản phẩm truyền thông trực quan sinh động về các mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ để tuyên truyền, phổ biến, nhân rộng.

Thực hiện tốt công tác này không chỉ giúp lưu giữ và chia sẻ những kinh nghiệm quý, giới thiệu các mô hình hay của dòng họ trong các lĩnh vực mà còn là tài liệu lịch sử tạo nguồn cảm hứng phát triển cho các thế hệ sau. Để thực hiện hiệu quả giải pháp này, mỗi dòng họ có thể lựa chọn những người có khả năng truyền đạt tốt, có uy tín và kinh nghiệm sống phong phú.

- *Phối hợp với chính quyền địa phương và các tổ chức đoàn thể*: Các dòng họ có thể đề xuất chính quyền hướng dẫn việc hoàn thiện thủ tục pháp lý, đăng ký các mô hình sản xuất, kinh doanh; tổ chức các buổi tập huấn, hội thảo để giới thiệu quy định pháp luật liên quan đến thành lập và hoạt động, thủ tục đăng ký, cấp phép, vay vốn; sử dụng miễn phí hoặc thuê (giá ưu đãi) các thiết chế văn hóa công cộng (như: nhà văn hóa/trung tâm văn hóa, sân vận động, công viên, âm thanh, ánh sáng, sân khấu, bàn ghế...) để tổ chức các hoạt động giao lưu, học tập, vui chơi, giải trí, các khóa đào tạo, hội nghị, hội thảo chuyên đề về quản lý, triển lãm phát triển dòng họ, chia sẻ các mô hình thành công giữa các dòng họ; bảo lãnh những khoản vay, hỗ trợ vay lãi suất ưu đãi nhằm tạo nguồn tài chính cho các dòng họ phát triển sản xuất, kinh doanh, phổ biến, nhân rộng mô hình hay trong lĩnh vực kinh tế, văn hóa, giáo dục.

- *Tổ chức các cuộc thi về mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ, gắn với truyền thông*: Thực tiễn cho thấy, các cuộc thi, các hình thức tôn vinh, giới thiệu và trao đổi kinh nghiệm giữa các dòng họ gắn với công tác truyền thông (trước, trong và sau hoạt động) có thể tạo động lực cho việc đổi mới phương thức hoạt động, đồng thời góp phần lan tỏa những kinh nghiệm phù hợp trong cộng đồng.

- *Xây dựng hệ thống đánh giá và nhân rộng mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ*: Ở mỗi lĩnh vực có thể xây dựng các tiêu chí, bảng đánh giá khác nhau để đánh giá hiệu quả của các mô hình. Những tiêu chí này có thể dựa trên các yếu tố cụ thể, đo lường được, như: Tính bền vững, hiệu quả kinh tế, tính sáng tạo, tính ứng dụng và sự lan tỏa với cộng đồng... Bên cạnh đó, cần lưu ý những tiêu chí về đảm bảo thân thiện với môi trường, góp phần tạo dựng sự đoàn kết, bảo tồn và giữ gìn bản sắc văn hóa dòng họ.

Tham gia xây dựng bộ tiêu chí đánh giá là các chuyên gia, cộng đồng và đại diện thành viên các dòng họ. Khi đánh giá, xem xét nhân rộng các mô hình hay, hoạt động hiệu quả của dòng họ cần linh hoạt để phù hợp với bối cảnh cụ thể, bởi mỗi dòng họ có những đặc điểm văn hóa, truyền thống, sự phát triển, trình độ dân trí khác nhau.

2.4. Cấp ủy Đảng, chính quyền, các tổ chức đoàn thể hỗ trợ công tác bảo tồn, phát huy văn hóa dòng họ

Trong bối cảnh hiện nay, cùng với hội nhập quốc tế sâu rộng và phát triển hiện đại, việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa dòng họ là nhiệm vụ quan trọng. Bảo tồn tốt giá trị văn hóa dòng họ cũng là giữ gìn tốt đặc trưng văn hóa dân tộc, góp phần giáo dục và thực hành hiệu quả giá trị văn hóa ứng xử, truyền thống “uống nước nhớ nguồn”, giúp mỗi người trong dòng họ và cộng đồng sống có đạo đức, trách nhiệm, xây dựng xã hội văn minh, bản sắc. Hỗ trợ của cấp ủy Đảng, chính quyền và các tổ chức đoàn thể được thể hiện qua:

2.4.1. Hỗ trợ tài chính cho các hoạt động bảo tồn văn hóa dòng họ

Kết quả khảo sát cho thấy nguồn lực tài chính là một trong những yếu tố ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả bảo tồn văn hóa dòng họ. Trong khi đó, phần lớn kinh phí hiện nay vẫn dựa vào sự đóng góp tự nguyện của các thành viên, dẫn đến sự khác biệt đáng kể giữa các dòng họ về mức độ bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống. Do đó, việc nghiên cứu các cơ chế hỗ trợ phù hợp từ chính quyền địa phương và xã hội hóa nguồn lực là một hướng tiếp cận cần được xem xét, như: Thành lập quỹ hỗ trợ các dự án phục dựng, bảo tồn di tích, nhà thờ họ, nhà từ đường, công tác tổ chức các lễ hội, đặc biệt

là với các dòng họ có khó khăn.

2.4.2. Hỗ trợ xây dựng cơ sở dữ liệu cơ bản, toàn diện về các dòng họ; chuẩn hóa và số hóa toàn diện di sản văn hóa vật thể và phi vật thể

Việc lưu trữ thông tin dòng họ là cơ sở quan trọng để giữ gìn, phát triển bản sắc văn hóa địa phương, hỗ trợ chính quyền trong quản lý dân cư, quản lý dòng họ và xây dựng chính sách phù hợp, tuy nhiên thời gian qua công tác này còn nhiều hạn chế. Vì vậy, việc xây dựng cơ sở dữ liệu số về dòng họ là vấn đề quan trọng và cần sự phối hợp giữa dòng họ với cơ quan quản lý văn hóa nhằm bảo đảm tính hệ thống, khả năng lưu trữ lâu dài và khai thác hiệu quả các nguồn tư liệu. Cơ quan quản lý văn hóa có thể hỗ trợ công nghệ (ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn Big Data, công nghệ thực tế ảo), phương tiện, nhân lực giúp các dòng họ xây dựng, chuẩn hoá và số hóa toàn diện di sản văn hóa vật thể và phi vật thể có giá trị cao (Ban Chấp hành Trung ương, 2026).

2.4.3. Hỗ trợ hoạt động nghiên cứu, sưu tầm, bảo tồn và công nhận di sản văn hóa dòng họ

Các cấp chính quyền tạo điều kiện thuận lợi cho các nhà nghiên cứu và chuyên gia tham gia nghiên cứu, sưu tầm, bảo tồn giá trị văn hóa dòng họ thông qua việc thành lập các hội đồng tư vấn chuyên môn. Đồng thời, hỗ trợ kinh phí cho các đề tài, dự án nghiên cứu; tạo điều kiện công bố kết quả nghiên cứu trên các tạp chí khoa học và tại các hội thảo chuyên ngành. Những hoạt động này góp phần xây dựng nguồn tư liệu, sách báo và sản phẩm truyền thông phục vụ công tác bảo tồn, đồng thời giáo dục thế hệ trẻ về vai trò, ý nghĩa của văn hóa dòng họ trong tổng thể văn hóa địa phương, dân tộc. Bên cạnh đó, có thể hướng dẫn các dòng họ xây dựng tiêu chí, quy trình và hỗ trợ việc hoàn thiện hồ sơ pháp lý, báo cáo cơ quan có thẩm quyền xem xét, công nhận các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể có giá trị cao, có sức lan tỏa rộng trong cộng đồng.

3. Kết luận

Văn hóa dòng họ là một bộ phận quan trọng trong đời sống văn hóa của cộng đồng dân cư Diên Khánh, góp phần bồi đắp truyền thống yêu quê hương, đất nước, tinh thần đoàn kết, hiếu học, nhân nghĩa và đạo lý “uống nước nhớ nguồn”. Trong bối cảnh hội nhập và phát triển hiện nay, việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa dòng họ không chỉ nhằm gìn giữ bản sắc truyền thống mà còn tạo động lực thúc đẩy xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh, phát triển cộng đồng và nâng cao đời sống tinh thần, vật chất của nhân dân. Để đạt được mục tiêu đó cần có sự chung tay của các dòng họ, chính quyền địa phương, các tổ chức đoàn thể và toàn xã hội trong công tác bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa dòng họ. Đây là nền tảng quan trọng để xây dựng Diên Khánh trở thành vùng đất giàu bản sắc văn hóa, phát triển bền vững trong tương lai, góp phần “Xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, đồng bộ trên nền tảng hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hoá, hệ giá trị gia đình và chuẩn mực con người Việt Nam” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2026).

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương (2022). *Nghị quyết số 09-NQ/TW, ngày 28/01/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng, phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*, tr. 5.
- Ban Chấp hành Trung ương (2026). *Nghị quyết số 80-NQ/TW, ngày 07/01/2026 của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam*, tr. 9-10.
- Đảng Cộng sản Việt Nam (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV (tập 1)*. NXB Chính trị Quốc gia Sự thật, tr. 97.
- Trần Trọng Đạo (2024). Văn hóa dòng họ trên địa bàn huyện Diên Khánh, tỉnh Khánh Hòa - Một số đặc trưng cơ bản. *Tạp chí Giáo dục và Xã hội*, 164 (225), 353-357.
- Tỉnh ủy Khánh Hòa (2022). *Chương trình hành động số 30-CTr/TU, ngày 23/02/2022 thực hiện Nghị quyết số 09-NQ/TW, ngày 28/01/2022 của Bộ Chính trị về xây dựng, phát triển tỉnh Khánh Hòa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*, tr. 16.
- Ủy ban nhân dân tỉnh Khánh Hòa (2022). *Kế hoạch số 2989/KH-UBND, ngày 05/4/2022 về thực hiện chiến lược phát triển văn hóa đến năm 2030 trên địa bàn tỉnh Khánh Hòa*, tr. 4.
- Ủy ban Thường vụ Quốc hội (2025). *Nghị quyết số 1667/NQ-UBTVQH15, ngày 16/6/2025 về việc sắp xếp các đơn vị hành chính cấp xã của tỉnh Khánh Hòa năm 2025*, tr. 2.